



Perustelumuistio

8.12.2025

VN/37051/2025
VN/37051/2025-TEM-1

Sovittelijoiden määrääminen

Työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain (420/1962) 1 §:n (394/2009) 1 momentin mukaan valtakunnansovittelijan lisäksi voidaan määrätä tarpeellinen määrä sivutoimisia sovittelijoita.

Työriitojen sovittelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1085/2024) 3 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto määrää valtakunnansovittelijan esityksestä kolmeksi vuodeksi tarpeellisen määrän sovittelijoita. Valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan sovittelijoiden toiminta-alueena on koko maa.

Valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan valtakunnansovittelijan sijaiset määrää valtioneuvosto valtakunnansovittelijan esityksestä.

Valtioneuvoston asetuksen 4 §:n mukaan sovittelijaksi voidaan määrätä henkilö, jolla on sellainen käytännössä osoitettu taito ja kyky, jota tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

Suomalainen työmarkkinajärjestelmä perustuu sopimiseen ja sovitteluun. Työmarkkinajärjestöillä on omalla toiminnallaan keskeisin merkitys hyvin toimivassa kokonaisuudessa, ja ne edustavat laajaa ja voimakasta intressiryhmää sovittaessa työmarkkinakenttää laajemmastakin yhteiskuntarauhasta. Työriitojen sovittelujärjestelmän tehtävänä on osapuolten tukena ehkäistä ja sovittaa työriitoja. Työriitojen sovittelujärjestelmän on valtakunnansovittelijan johdolla otettava sovittelutoimessaan huomioon työmarkkinajärjestöjen keskinäiset suhteet ja käytännöt. Valtakunnansovittelijan toimiston tehtävät ulottuvat yksittäisiä työriitoja ja niiden sovittelutoimintaa laajemmalti koko työmarkkinakenttään. Kysymys on kaikesta siitä työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtävästä yhteistoiminnasta, jolla edistetään työmarkkinoiden osapuolien välisiä suhteita siten, että se tuo vakautta työmarkkinoille, edesauttaa työrauhaa ja vähentää alt-tiutta työtaistelutoimenpiteisiin ja niistä seuraavaan sovittelutoimintaan.

Valtakunnansovittelijan tehtävät voidaan jakaa kolmeen ryhmään: a) ennaltaehkäisevät tehtävät, b) varsinaiset sovittelutehtävät ja c) yleiset hallintotehtävät. Valtakunnansovittelijan tehtävänä on huolehtia työriitojen sovittelujärjestelmän toimivuudesta koko maassa ja tarvittaessa määrättävä sovittelija suorittamaan määrättyä sovittelutehtävää joko itsenäisesti tai valtakunnansovittelijan avustajana. Tarvittaessa valtakunnansovittelija voi esittää, että valtioneuvosto määrää tarpeellisen määrän uusia määräaikaista sovittelijoita.

Viime talven ja kevään neuvottelukierroksen aikana valtakunnansovittelijan toimiston ratkaistavaksi tuli ennätysmäärä työriitoja. Valtakunnallisten työ- ja virkaehtosopimusten lisäksi valtakunnansovittelijan toimistoon tuli myös useita yrityskohtaisia työehtosopimuksia koskevia riitatapauksia. On todennäköistä, että yrityskohtaisia sopimuksia koskevat riidat lisääntyvät jatkossa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Myös työehtosopimusten samanaikainen päättyminen kuormittaa merkittävästi valtakunnansovittelijan toimistoa. Tästä syystä on valtakunnansovittelijan arvion mukaan syytä ennalta varautua myös sovittelun ruuhkautumiseen kasvattamalla käytettävissä olevien sivutoimisten sovittelijoiden määrää. Työ-riitojen sovittelua varten olevia sivutoimisia sovittelijoita on tällä hetkellä kuusi, joista yksi hoitaa vain Ahvenanmaata koskevien työriitojen sovitteluja. Toimihenkilösopimuksia koskevat työriidat ovat yleistyneet viime vuosina, ja tämän vuoksi on myös tarkoituksenmukaista vahvistaa sovittelijajoukon osaamista toimihenkilökenttää koskevien työehtosopimusten osalta.

Valtakunnansovittelija on keskustellut työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa uusista sovittelijanimityksistä. Järjestöt ovat korostaneet, että työmarkkinoiden toimivuuden turvaamiseksi on varmistettava riittävät sovitteluresurssit. Tasapainoisen sovittelun edellytysten turvaamiseksi on tärkeää, että nyt nimitettävillä uusilla sovittelijoilla on taustaa sekä työnantajapuolen että työntekijäpuolen neuvottelutehtävistä ja -rakenteista.

Valtakunnansovittelija Anu Sajavaara on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle, kuultuaan työmarkkinoiden keskusjärjestöjä, että sovittelijan tehtävään määrättäisiin oikeustieteen kandidaatti Kaarina Soikkanen ja oikeustieteen tohtori Esa Schön 1.1.2026 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi.

Kaarina Soikkanen (taustaa työnantajapuolen neuvottelutehtävistä) ja Esa Schön (taustaa Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestön neuvottelutehtävistä) ovat molemmat antaneet suostumuksensa tehtävään. Kummallakin on pitkäaikainen kokemus neuvottelutoiminnasta ja erinomainen perehtyneisyys työoikeuden kysymyksiin. Soikkasella ja Schönillä on sellainen käytännössä osoitettu taito ja kyky, jota tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää.